

Ese de doue ori in septemana
Joi-a si Domineca.

Prețulu pentru Anuț'a
pre anu întregu . . . 10 fl. v. a.
" jumetate de anu . . . 5 fl. v. a.
" trei lune . . . 3 fl. v. a.

Pentru Romani'a si Strainetate
pre anu întregu . . . 14 fl. v. a.
" jumetate . . . 7 fl. v. a.
" trei lune . . . 3 fl. 50 cr.

CONCORDIA.

DIURNALU POLITICU SI LITERARIU.

Prenumeratiunea se face la Tipografia Trattner-Caroliãa în strada domnesca Nr. 2. Țara corespundintile la Redactiunea diurnalului Strada Peltierilor (Hutgasse) Nr. 1. Unde suntã se adresa'te toate scrisorile ce privescu administratiunea, speditiunea, etc. Scrisori nefrancate si corespundintie anonime nu se primescu. Scriptele nepublicate se voru arde.

Pentru insertiunea publicatiunilor au a se responde 10. cruceri de linia. — Pretulu timbrului imp. reg. a 30 cr. pentru una publicare, e a se tramite deodata cu insertiunea, altmintrea nu se primescu. Una nru singurãtecu costã 10 cr. v. a.

REVISTA POLITICA.

Pest'a, 11/23 maiu, 1866.

Scirile electrice sosite eri si asta-di sunt menite a intari credintia publicului intru sustinerea pacii, pana cea universale e congresulu pentru a carui realizare starnescu cele trei mari poteri, cari inca stau numai la panda si privescu la cele lalte trei cari stau gat'a a se incaiera. Ideea congresului, decate ori era vre o certa intre poteri, au fostu totu deaun'a espedintele favoritu alu imperatului Napoleone III. Causale pentru cari doria elu deslegarea pacinica au potutu fi diverse, seu de a pare in ochii lumii ca marele impaciuitoriu alu Europei, arbitru alu domnitorilor, si aperatoriu alu poporeloru, seu ca au avutu cugetele rezervate de a pote purcede astfelu ca prin istetiele sale apucature diplomatece se impedece necontentitu deslegarea definitiva si multumitoria a cestiunilor pendinti, prin urmare ca prin mesure nedepline diferentiale impacandu-se numai de jumetate cestiunile se remana pururea pendinti ca Europ'a se totu aiba de lucru si d'insulu ocafiunea de a se pune impaciuitoriu, arbitru, si dereginte alu sortii staturiloru, cu unu cventu ca d'insulu se joce rolulu provedintiei politice carei-a se i-se inchine si se i-se supuna domnitorii si poporele. Intru acesta procedura a sa bine s'a ingrigitu a face cate ce-va si in favorea cutarui domnitoriu si a poporeloru, ca astfelu se-si cascade aliantia celoru-a si simpatiele celoru-a. Trebuie se recunoscemu ca d'in tote intreprinderile sale de pana acum atatu diplomatece impaciuitorie, catu si resbelice totu deaun'a au rezultatu folose pentru popore, asiè prin induplecarea Prussiei de a cede confederatiunii Elvetice cantonulu Neuchâtel, prin resbelulu de Crimu si tratatulu de Paris franse de o parte puterea Russiei devenite prea incredinta, de alta parte puse temelulu consolidarii nationalitatii romane d'in Principatele dunarene; prin resbelulu italianescu ajutat a se reconstitu natiunea italicea. Daca imperatulu francescu au grabitu a inchia pace dupa fie-sce care batalia cascigata si s'a inoitu a face tratate cari in urma se dovedira a fi nesustienibili, asta au facutu-o cu intieptiunea-i rara de a se sci cumpeta, cunoscandu bine ca noroculu batalie-loru e schimbaciosu, pre candu de alta parte era convinsu innainte ca puterea tempului si a impregiariloru va sfarema in scurtu stipulatiunile tratatelor si va areta chiaru interesatoru de a le sustiene, ca sustinerea aceloru-a e cu nepotintia, si prin urmare ca respectivii de nu voru vre resbelulu cu tote fiorile si rezultatele sale cele triste, voru recurge era-si la arbitriulu seu. Estu modu imp. Napoleone, au pregatitu cu intieptiune, au deresu cu mana lunga planurile sale si avu rar'a cumpetare de a accepta rezultatele ivindu-se cu incetulu, dar cu siguritate aproape matematica. Asiè lu vedemu noi asta-di facandu era presiune cu ideea congresului, ca pre marele impaciuitoriu, apoi cine nu ar doru pacea? cine e mai mare binefacatoriu alu omenime, ca celu ce delatura desastrelu resbelului? cine nu se infiora de responsabilitatea infrangerii pacii si a urmatoriloru resbelului? Eca chiaea situatiunii presinti, eca adeverat'a cauza a indoiriloru Austriei, Prussiei si Italiei de a incepe resbelulu. Imperatulu francescu se dice a fi dechiaratu ca d'insulu remane in neutralitate (pana candu? asta o indegetedia numai), si-tiene tota libertatea actiunii, va staru pentru sustinerea pacii, inse neascultandu-i-se syatulu, si escandu-se resbelulu elu va fi in contra atacatorului, — dar elu porta grige ca conditiunile pacii se fie cam aspre si vatematorie sentiului de demnitate alu puterii respective, adeca acesta impinsa cu de a sil'a a incepe resbelulu. Eca intielesulu programului facutu pentru reunirea congresului. Se vedemu punctele programului proiectatu de imperatulu Franciloru. Aceste sunt I. Deslegarea cestiunii ducatoru (Schleswig-Holstein) a

o lasa poporatiuniloru respective (sufragiulu universale) cu ore-si cari-va conditiuni in detaiu. II. A realisa reform'a federale nemtiesca pana in catu aceea atinge ecilibriulu generale; III. A cede Veneti'a Italiei, oferindu-se Austriei compensatiune si sub conditiune ca Itali'a se recunosca si se garantece suveranitatea temporaria a Ponteficului intru marginile sale de acum. Se vorbesce ca Itali'a si Prussia ar fi aplecate a primi basea congresului, dar Austria, firesce, indata ce au cunoscutu punctele ar fi facutu exceptiuni a nume: catu pentru ducate nu vre sufragiulu universale; pentru reform'a federatiunii nemtiesci ea cere a se delatura basea prussiana (sufragiulu univ.); in fine catu pentru Veneti'a, d'ins'a vre se cunosca innainte compensatiunea teritoriale ce i-s'ar pote oferi, pre semne neci ca vre se scie de compensatiune in bani. Respunsulu Austriei va placè in Berolinu si Florinti'a. Acum vine intrebarea ca ore puterile neutre impune-voru congresulu beligerantiloru. Itali'a si Prussia s'ar fi dechiaratu ca primescu congresulu unde ele au numai se cascade; dar cu tote aceste indoiescu pregatirile la resbelu, si inchlãra intre sine unu tratatu prin care Prussia se indetoresce a nu face pace cu Austria pana candu Itali'a nu va fi in posesiunea Venetiei, era Itali'a a nu depune armele pana candu Prussia nu va fi cascigatu de la Austria unu teritoriu asemene celui Venetianu. Tratatulu va intrã in putere in diu'a intru care se va escã resbelulu intre Austria si un'a d'intre puterile contractanti. Cum stã lucrulu acum nu se scie, precum neci aceea ca puterile neutre impune-voru Austriei congresulu dupa ce Itali'a si Prussia primira in principiu ideea congresului. — D. Clarendon in casa boeriloru Angliei a disu ca situatiunea nu se pote ingreuna mare tare, adeca resbelulu e aproape de a erumpe, deci mai nainte are a decide Dieulu Martu, apoi congresulu in urm'a celui-a va asiedia ceea ce va mai fi de implinitu.

Cetitorii nostri cunosc actulu d'in 2 maiu alu conferintiei de Paris in cestiunea Romaniei, cunosc si decisiunea camerei d'in Bucuresti prin care s'au primitu plebiscitu in caus'a unirii si a noului domnitoriu. In conferinti'a de Paris tienuta in 18 maiu D. Drouyn de Lhuys au notificatu rezultatulu sufragiului universale in Romania. Solulu turcescu, Savfet pasia, au protestatu si propuse ca fatia cu portarea nelegale a guvernului provisoriu d'in Bucuresti, conferinti'a se decretedie in sa-si investitur'a provisorie (!) a unui domnitoriu alesu prin Turculu. Conferinti'a ar fi primitu (??) acesta propusetiune. Asiè spunu scirile electrice sosite la Vien'a, dar noi ne indoiu. Puterile garanti nu potu calca in peciore dreptulu de autonomia alu Romaniei, in puterea carui-a d'ins'a are voia d'a-si alege dupa placu pre domnitorulu. De altmintrea vomu vedè acusi daca Tuci'a intru adeveru vre se calce pamentulu Romaniei seu ca numai amenintiedia de frica armatoriloru. Precandu scriemu noi aceste Carolu se afla in Bucuresti, deci se acceptãmu desfasurarea ulterioare a lucruriloru.

Diplom'a d'in 20. opt. 1860. e emanciparea politica a Romaniloru!

III.

Pana candu eu afirmadu ca e tempulu ca se rumpemu cu trecutul adeca cu sclavia nostra seculare, se ne acumulam sub stindardulu diplomei, carea numai singura in geniulu ei ni apromite o libertate intieptã, o vietia politica, pana-atunci d'in cea-lalta parte tiene cerbicosu la trecutu, si devine si mai inversiunatu aperatoriu alu dreptulu publicu vechiu, in cari neci urma nu este, ca noi romanii suntemu mosteni vechi ai patriei si ai constitutiunei. Ace'a aparitiune divina carea in anulu 1848. au sdrobitu catenele starei nostre dejositorie, umilita,

ne au mantuitu de servitute, de iobagime, ne au prefacutu d'in animale in omeni, e inca unu atentatu facutu in contra trecutulu nostru, in contra dreptulu publicu. Introducerea codfelu civilu si penale, prin care deveniram egali innantea legiloru cu oprimatorii nostri seculari, e inca unu atentatu teribilu alu dreptulu publicu. Diplom'a d'in 20. optobre e inca unu atentatu d. p. carea ne facu natiune politica, ne facu ca si noi se intrevinemu in destinele tieriei dupa capacitatea nostra dupa puterile nostre spiretuali si materiali, si intr'adeveru si intrevinãm, ca-ci Domne! ce diversitate intre anulu 1848! si epoc'a de la 1861 pana acum! vediutu-amu noi in anulu 1848 facandu romanii politica, participandu in comitetele comitatene, vorbindu in limb'a romana, innaintandu-se barbati vrednici la functiuni innalte, vediutu-amu ace'a vietia politica, carea se practica acumu intre romanii! Acesta desvoltare politica e meritulu singuru si exclusivu numai alu diplomei! si dta totu-si fara unu picu de malitia cutedi a dice, „ca candu romanii d'in Ungaria si Trannia au avutu lipsa de a striga Osa'nã diplomei si patentei!“ Aici se pote dice aceea: ca ingratitudinea au devenitu ingrata cu sine in sa-si. Inca o data, candu sustieni dreptulu publicu, independintia, autonomia Tranniei vechie fara de acceptarea si recunoscerea diplomei d'in 20. opt., insemneza a imbraca vestmentulu trecutulu, insemneza a nu rumpe cu sclavia nostra seculare.

Pe pactulu conventu de la Esculeu cu dextram dantes lu-reinvia d'in morti numai diplom'a d'in 20. opt. Acesta e puterea cea supranaturale, carea pe noi romanii si fara voia magiariloru ne impoternicesce a ne folosì de constitutiunea vechia, ne face civi romani; unde diaresci dta in drepturile publice ceea transformare facia cu noi romanii, prin carea noi devenim egali in politica. Diplom'a d'in 20. opt. sdrobesce egemonia radicalmente; eu sciu ca patria si constitutiunea e de jure si a nostra, inse de facto ni e disputata de sece pana in momentul de facia. In decursulu secleloru redcatu-s'au unu spiretu asiè supranaturale, care se fie disu puterniciloru si infricosiatiloru feudalisti: primiti si pe poporulu sclavitu in constitutiune, voi singuri de aici innainte nu mai aveti dreptulu de a dispune de destinele tierelor, fara are si poporulu de a lua parte egale in ele. Au romanii d'in Ungaria de la anulu 1861 in actele lor publice nu s'au provocatu de nenumerate ori la diplom'a d'in 20. opt.? Au autografele indreptate catra depositarii puterii esecutive de atunci nu contienu egalitatea politica a poporeloru? Eu amu disu ca principiulu nou se nu-lu lasãmu d'in mana. O putere straordenaria s'au ivitu pe orisonulu politicu, carea vorbesce si in favorea poporeloru foste neinefeudate, ace'a au esplodatu in Vien'a si nu in Pest'a, asiè-dara e consultu si rationabilu ca in giurulu ei se ne concentrãmu, se-i dãm totu spriginulu, totu ajutorulu, ca ea se reesa invingatoria. Principiulu nou e o arma puternica in man'a oprimatoriloru, ne putemu folosì in contra oprimatoriloru, a-lu lasã usioru d'in mana se scape numai d'in politetia d'in placere e unu pecatu politicu strigatoriu la ceriuri. Oprimatorii nu le au recunoscutu neci in anulu 1861 neci in anulu 1866. Oprimatiile poteau dice catra oprimatori, noi suntemu acũ recunoscuti de factori politici in diplom'a d'in 20. opt., noi de la acest'a nu ne abatemu odata cu capulu, noi stãm fatia cu voi egali, noi nu ceremu nimicu dela voi, dorintiele seculari s'au efeptuitu acũ prin diploma, noi inca voim a vorbi si a influentia in viitorulu tierelor, noi vedemu in actele aceste publice (dipl. si pat.) nesce afaceri comuni, cari si pre noi ne interesedia, diarimu principiulu nou, diarimu egalitatea politica, carea atinge forte de aproape si pe corpulu nostru nationalu si asiè noi in numele romaniloru le primim ca de o base, la constituirea organismulu politicu, d'in care

si noi trebuie să facem o parte întregitoare a lui. Inse deputatii romani au luat o atitudine subordonată față de magiarii, ei n'au diaritu în ele (actele) decât afaceri comune, și alta nimicu. Ei n'au observat că în diploma e ascunsă emanciparea politică a popoarelor foste nefundate, ei au parasit armă d'în mana, s'au dat în discrețiunea magiilor, ca magiarii să dispună de soarta romanilor, ei de nou au recunoscut în magiari, pe stapanitorii, pe domniilor lor cei vechi, ei n'au recunoscut prezentul, au recunoscut trecutul, au recunoscut numai pe natiunea politică magiara, singura numai de competență de a deslegă cestiunea de naționalitate, de a înzestră poporele cu nesce concesii inferioare drepturilor politice, au recunoscut suprematia magiara și umilitatea noastră, au contribuit ca instrumente la votarea celor două adrese, unde ei puteau în sensul diplomei ca factori politici sprigină diploma și patentă, cari prin rescriptul regescu s'au asternut dietei spre acceptare. Efectul înse și imensitatea acestei greseli politice o simțira amarul cei 14 deputați romani atunci, cându întieptul patriei și alti magiari li-spuse curat romanilor, că ei numai ca magiari pot vorbi, că ei sunt membri numai ai natiunii politice magiare, și alta nimicu. Ei! cumu eră de bine, dacă acei 14 deputați în decursul desbaterii adresei ar fi primit diploma și patentă, acum aveau arma, cu care se puteau apăra, puteau dice întieptului tierii că noi romanii în sensul diplomei suntem natiune politică întogma ca și cea magiara. Nu dicu că cei 14 deputați ar fi învinsu, fără dicu că efectul moral produs prin această tactică eră de o imensitate neșpusa, eră un progres făcutu catra triumfarea noului principiu. Ei cadiura învinsi materialmente și moralmente de către oprimatorii nostri, devenira sacrificie unei politice: că romanii nu sunt nici de Pesta neci de Viena, ci-su omeni, carora li place a remane langa vatra strabunilor lor. „Ei Domnule, cu cine-va caută să țieni, magiarii nu țienu cu noi, asie-daru trebuie să țienem cu aceia, cari sprigionesc unitatea imperiului. Aici se poate aplica ceea ce dice renumitul omu de statu Thiers: „Infricosia tu eșemplu pentru toti aceia, cari sub decursul transformării sociale cadu în ispita, esindu d'în linia dreapta a detorintelor clare și simple curgătorie d'în pusetiunea lor.“

Si într'adeveru detorintă deputatilor și demnitarilor romani eră, de a nu lasă unică arma, cu carea potea impune oprimatorilor, să alunece d'în mana, de a nu se desbracă de buna voia lor de tote scufintele sale, de a se espune în tota a lor goletate atacurilor contrarie, de a nu demintă trecutul vietii lor politice multu putienu pe basă diplomei d'în 20. opt. de la 1861 incoce desvoltate, de a nu ajuta și sprigină politică contraria ca să învinga cu concursul lor propriu, de a nu capitulă purminte și simplimente fără de garanție, pana atunci pana cându egalitatea politică, continuta în diploma d'în 20. opt., a poporului romanu nu s'ar fi introdusu și petrecutu și în adresa. Prin o manopera asie întrepida și solidaria și noue romanilor d'în Trannia ni aru fi patratu nesce servituri immense, causă noastră asie de infricosia tu șguduita ar fi castigat o coherență, o coesistinta. Cei 14 deputați romani nu deveniau martiri neci în butulu sêrbilor neci a rutenilor neci a slovacilor, că-ci vediusi forte bine că respunsul regescu la primă Adresa demintă și pe oprimatori și pe oprimati. Cei 14 deputați capitulara fără condițiuni, fără garanție, întogma ca și partea beligerantă învinsă în fată celei-alalte părți beligerante învingătoare. Venitoriulu unui poporu cuceritu pe calea parlamentaria, e celu alu unui poporu cuceritu cu puterea armelor. Ambitioulu și superbulu învingătoriu nu consideră soarta popoarelor învinsu, elu considera numai setea maririi sale pe contă celor învinsu, scenă percursa cu amendementulu dă destula dovada, de acea neci nu asteptu neci o deslegare multietimitoria de la confecțiunea legii pentru naționalitate.

Si ce avem noi cu autonomă și independență vechia! Au nu e ea acea, carea au nimicitu pactulu conventu de la Esculeu cu dextram dantes! Au nu e ea aceea, prin carea feudalității celor trei natiuni și-celebrara triumfulu în tota a lor sumetia și cerbicia în tomă anului 1865 și în iernă anului 1866, și-recastigara patrimoniulu lor istoricu, dedu o lovitură

posițiunei nostre de statu, se adunara deputatii feudalitelor în Pestă ca să-i de lovitură d'în urma cumplita autonomiei și independenței vechie, ca unui corpu usat ruptu, infransu de greutatea usurpatorilor seculari, ca unui corpu în care ei nu-si mai vedu mantuintă suprematistă, fără se grabescu la Pestă a o relegă ca și pe pactulu conventu de la Esculeu a două ora în nimicirea și în ignorarea completa a seclorului. Si dta totu-si ai aপরatu un scheletu în care noi romanii suntem nimicu, si ai ignorat principiulu nou, care susține, recunosce o autonomia și independență a tierii, care reinvia pactulu conventu de la Esculeu, care ne făcu și pe noi civi romani, nu importa sub ce forme! sub ce condițiuni! Pe tieri si pe popore după drepturile publice le constituia pretendenții dreptului istoricu, pe tieri si pe popore inse după diploma le constituia și cei neindrepțatii. Consiliarii nu au stirbatu drepturile, ci ei au datu și altoru-a, ca să se impartiesca d'în ele, le au facutu accesibili și celor neindrepțatii, numai un oprimatoriu pote dice că i s'au stirbatu drepturile, dara unu asupritu cumu pote pronunția unu neadeveru asie nerusinatu. Celui asupritu nu i s'au stirbatu nimicu, că n'au avutu drepturi politice, d'în cari i s'aru fi potutu ce-va stirbă. De esemplu noue romanilor, cine ni au stirbatu pactulu esculeanu? de buna sēma nu consiliarii contemporani, ci dreptulu publicu vechiu alu dta. Dta te ai luptatu într'unu elementu care nu e alu domniilor Tale, în locu să te lupti în elementulu care vorbesce limbagiulu celor asupriti.

Dara dta neci că ai cunoscutu spiretulu și tendința acestora transformări în formele guvernamentale; regimului cadiutu și s'au aruncatu că elu cu puterea au impusu tierilor transformarea societății delineață în diploma d'în 20. opt. și în constituțiunea imperiale d'în 26 fauru, cu tote că cele mai multe tieri si popore ale monarchiei o au primitu impusa, otroata cumu au fostu, a fara numai de magiari, luptătorii dreptului întepenitu, de celelalte popore ale Ungariei, Croatiei, Slavoniei, Dalmatiei și de Cehi. Asie ajunsera la putere alti barbati, ca se incerce opulu reconciliării trecutulu cu prezentulu nereesitu în anul 1861. pe calea acceptarei de buna voia, fără sifa, morală și materiale, cari se respectie acea delicatetia a opiniilor liberu și fără ori ce pedeci desvoltande a popoarelor în privința acestora două acte de statu, cari contienu egalitatea politică a popoarelor, contienu restituirea constituțiilor avitice, contienu unitatea imperiului. Inse aici e tempulu ca să ceditiu si alu doilea pasagi d'în memorandele asupra celor „o suta de dile a lui B. Constant.“ „Inse decumva eu eram unu consiliariu d' alu printului, eu lasiu fi rogatu ca constituțiunea, carea va trebui să serve die de basa guvernului sēu, si de arcu de alianță între elu și poporu: să o imbrace de tote afectiunile, de tote asemietimintele poporale, cari sîngure sunt apte de ai (const.) da unu sprigionu, o sanctiune, și nesce radecini naționale.“ *) De aici se vede că monarculu n'au suspendatu patentă și diploma, activitatea senatului imperiale și a altoru asi diaminte organice curgătorie d'în ele, că dōr aceste n'aru fi fostu bune; fără de aceea, ca să respectie acea delicatetia a opiniilor și a magiilor și altoru popore cari actele aceste de statu prin procedură de Schmerling impusa nu le-au primitu o data cu capulu, le au reieptatu purminte și simplimente: sia celor lalte popore și tieri cari sub Schmerling le au primitu, ca și a două ora să se constateze apriatu și lamuritu, că consentirea lor în aceste acte de statu, emania d'în adenculu înime si vointiei lor nesfite, complete si necontestate. De acea prin manifestulu d'în 20. sept. 1865. se provoca tote tierile și poporele ca să decida despre destinele lor, se propunu aceste acte de statu spre acceptare. Monarculu inse va decide, după ascultarea opiniilor generale a tierilor și popoarelor, formă guver-

*) Si j'avais été un conseiller du peuple, je lui aurais dit: Ne disputer pas sur le mode de présentation; emparez-vous de la Charte; crampez-vous-y tous vos intérêts; appuyez-la de toute la force de votre volonté. Bien qu'elle paraisse vous être imposée, c'est un hommage qu'on vous rend. Elle vous servira tout autant que si vous l'aviez librement consentie; et quoiqu'elle vous soit octroyée ne craignez point qu'on essaie de vous l'oter. Mais si j'avais été le conseiller du prince, j'aurais supplié le prince de revêtir une Charte qui devait servir de base à son gouvernement et d'arche d'alliance entre lui et son peuple, de tout ce qui pouvait lui donner un appui, une sanction, des racines nationales. Mémoires sur les cent Jours.

nementale, care va corespunde unității imperiului, autonomielor, independențielor și respectării principiului nou. Ce e dreptu noi romanii d'în Trannia suntem cei mai neconsiderati în această privință, că-ci barbati perveniti la putere n'au respectat în noi romanii d'în Trannia acea delicatetia, pe carea au observat'o monarculu față de magiarii, ci ei convocarea pe status et ordines după dreptulu publicu vechiu alu DTale, și asie întregului corpu natiunalu i lipsi ocașiunea de a-si espri de a-si pronunția a două ora asemietimentulu și afectiunea sa către aceste acte de statu de o imensitate necalculabile.

Satenii.

Presupunendu, cumca a cea clase de omeni, după a carei osteneala și munca se nutrescu și se sustienu tote celelalte clase în statu și fără alu carei ajutoriu tote ar fi de peritu, locuesce în partea sa cea mai mare la sate, o numescu și eu aici satenii, întocmă precum o asi fi potutu numi tierani, economi de campu, agricultori; scopulu inse alu acestui articolu me face ca să distingu d'în capulu loculu între satenulu proprie numitu asie și între toti ceilalti agricultori d'în tiera, precum suntu proprietarii mari și midilocii, cum și multi locuitori de ai cetăților, cari — anume pre la noi — inca porta ce-va economie de pamentu și de vite.

Este adeca vorbă în aceste țiere uitate de sorte, că satenii ca de 17 ani incoce inca au intratu, sēu mai bine că au să între în folosirea de drepturi civili și politice, pe care le-am și meritatu de multu; — se mai latiesce inse cătu pe fatia cătu mai multu pre sub mana o invetiatura cu totulu opusa celei d'antăie, că adeca satenii nostri ar fi neasemenatu mai hebeici, mai badarani și moșicosi, de cătu ca sēu să merite drepturi egali civili și politice, sēu și dacă li s'ar da, să se scie folosi cătu mai putienu de ele, ci că, satenii totudeună voru fi portati de alti omeni mai isteti de cătu ei ca si boii de corne, ca și cai și magarii de căpăstru și de frēu, ducēndu-i care unde are interesu de a-i duce sēu seduce. Acesta doctrina se latiesce d'în nou și multu mai tare de cătu ar potē crede cetitorii acestui diavaru; era propagatorii acelei-a nu suntu totu numai nisce egoisti și omeni de nimicu, ci și omeni de caracteru întregu¹⁾, cari inse prin câte-va esperintie triste ce au facutu devenira pesimisti în tote.

De la învingerea și predominarea unei-a sēu altei-a d'în aceste două opinii preste ce-alalta va depinde soarta și starea milionelor de satenii, a fiilor și nepotilor acelor-a și în viitoriu.

Zendavesta, cartea cea mai vechia religioasă a persianilor antici numescu pe satenulu agricultor funtana prisosintiei.

Elinii și Romanii rîdică temple și altare în onorea Cererii și a lui Bachus (Dionisios) adeca în onorea agriculturii de tota ramura și numai după ce luculu și spurcatele desfrenări ale Asiei și imultirea sclavilor corupsera pe ambele acele popore, numele de satenu, tieranu, agricultor se identifică cu sîrbu, sclavu, mancipium etc. și cadiu în despretiulu și urgia claselor cetatiene rafinate și stricate cu totulu. Acelu despretiu și cea urgia dobitocesca trecu în mania tuturor invetiaturilor evanghelice la tote poporele crestine și anume la unele remase domitorie pana în dilele nostre.

Intr'aceia pentru ca să nu dămu ocașiune de a ne muștră cine-va, că ne-am apucatu să facem sateniloru apologia, dati să lasămu a vorbi aici în loculu nostru pe unulu d'în cei mai renumiti scriitori ai dilelor nostre, orasienu d'în nascere, prin urmare omu neutru, adeca neci aristocratu neci satenu, germanu de naționalitate crescutu și chiaru imbetranitu în acele părți a le Germaniei, pe unde iobagă eră desființata de multu. Acelu scriitoriu este C. J. Weber, cunoscutu de unu filozofu practic, carele a invetiatu a cunosce lumea și tote clasele omenesci nu numai d'în cărți și d'în scole, ci mai multu prin caletori în cele mai multe țiere a le Europei (pana și în Ungaria), prin locuirea îndelungată nu numai în Londonu, Parisu, Vienă, Berlinu și în câte-va cetăți și orasie de ale Italiei și în Elvetia, ci și la sate, unde si-petrecu mai anume anii d'în urma ai betranetilor; era invetiatură practica,

1) Integri vitae.

